

Remissvar
2008-05-13

Till stadsdelsnämnden i Spånga-Tensta

Valfrihetssystem inom äldreomsorgen – ny centralupphandling av vård och omsorgsboende (stadsledningskontorets tjänsteutlåtande DNR 327-1117/2008)
Stadsdelsnämndens pensionärsråd i Spånga – Tensta (SPR) har av stadsdelsförvaltningen beretts tillfälle att yttra sig i rubricerade ärende och vill anföra följande:

Sammanfattning

SPR anser att den föreslagna valfriheten inom äldreomsorgen innebär att den enskilde pensionären måste ta ett större ansvar för sin egen situation.

SPR frågar sig om man ska sätta igång central upphandling redan nu, då ny lag om valfrihetssystem kan bli klar innan de nya avtalen med entreprenörerna börjar gälla den 1 september 2009 och föranleda revideringar av olika slag.

SPR betonar att avlyftning av den lokala upphandlingen inte får medföra att personal som lokalt arbetat med upphandling anses obehövlig och därför minskas.

SPR anser uppgifter om de speciella förutsättningarna för särskilt boende inte kan överföras centralt med ett enkelt samråd utan fordrar aktivt deltagande från lokalt håll i upphandlingsprocessen.

SPR befärar att det finns risker att ekonomiska intressen i högre grad tillåts styra vid central upphandling med ineffektiv omsorg och ökat lidande för de äldre som följd.

SPR framhåller att för äldre som inte själv kan välja måste det finnas kvar en kommunal egen-regiverksamhet eller åtminstone stöd och hjälp att välja alternativ.

SPR betonar vikten av att upprätta ett klart och tydligt standardavtal mellan kommunen och entreprenören samt att ge information och utbildning till den lokala personalen som skall förvalta avtalen.

Valfriheten

Den valfrihet som nu ska utgöra grunden för bland annat äldreomsorgen innebär att den enskilde måste ta ett större ansvar för sin egen situation. Som ett led i detta ansvarstagande har kommunfullmäktige beslutat genomföra ett valfrihetssystem. I detta ingår en centralisering av upphandlingsverksamheten med äldreomsorgen som prioriterat område.

Lagstiftningsarbete

Lagstiftningsarbete pågår bland annat med LOV att välja – Lag om valfrihetssystem(SOU 2008:15) och en del förslag till följdändringar i andra författningar. Hela upphandlingsförfarandet är under utredning. När avtalen med de privata aktörerna börjar gälla den 1 september 2009, har sannolikt den nyssnämnda lagen trätt i kraft. Revideringar av olika slag måste i så fall ske. Man kan därför fråga sig, om man redan nu bör sätta igång en central upphandling enligt det beslutade valfrihetssystem inom äldreomsorgen.

Vinster, särskilda förutsättningar och risker

De vinster man eventuellt kan göra med central upphandling av äldreomsorgen är att man över hela staden kan få en enhetligare bedömning av de privata aktörer som önskar etablera sig inom äldreomsorgen. Det kan också innebära en viss avlastning av stadsdelarnas upphandlingsarbete. Arbetet att ta fram underlag och uppgifter om respektive boende kommer fortfarande att åvila stadsdelsförvaltningarna. Det arbetet blir inte mindre med förekomsten av ett stort antal alternativ.

Stadsdelsnämnderna måste därför se till att det finns tid och resurser för detta arbete. Att stadsdelsförvaltningarna avlyfts viss upphandling får inte medföra att personal som lokalt arbetat med upphandling anses obehövlig och därför minskas.

Varje enskilt boende har sina speciella förutsättningar. Att ta hänsyn till dessa, t ex demografi, kultur, religion och språk, kan inte helt kompenseras med enkelt samråd mellan stadsdelarnas förvaltningar och företrädarna för den centrala förvaltningen. Det fordrar ett mer aktivt deltagande från lokalt håll i upphandlingsprocessen.

När nu upphandlingen kommer att ske centralt, finns risker att ekonomiska intressen i högre grad tillåts styra upphandlingen. Det kan på sikt leda till ineffektiv omsorg och i värsta fall orsaka ökat lidande för de äldre

De utvalda stadsdelarna

I de utvalda stadsdelarna har man valt ålderdomshem, servicehus, gruppboende och korttidsboende för central upphandling. För stadsdelen Spånga - Tensta har man valt 39 GB(7KT). Det gäller alltså de allra svagaste av de äldre. Man frågar sig hur många av dem som verkligen orkar ta ställning bland en mångfald olika privata alternativ.

För äldre som inte själva kan välja ett alternativ bör det därför finnas kvar möjligheter att välja en kommunal egen-regiverksamhet eller åtminstone stöd och hjälp att välja alternativ.

Avtalen

Det är viktigt att det upprättas standardavtal, som ska gälla mellan kommunen och privata aktörer inom äldreomsorgen och att dessa är så fullständiga som möjligt. Bland annat bör omfattningen av uppdraget klart och tydligt framgå. Det bör också anges hur tjänsterna ska utföras, tiden för avtalet, ansvaret för dröjsmål, fel och skadestånd, ersättning, hävande av avtalet, rätt att inspektera verksamheten och reglering av tvister.

Det är viktigt att tjänsten utförs på ett fackmannamässigt sätt. Det vill säga normalt skickligt, kunnigt och seriöst. Leverantören av tjänsterna måste visa omsorg om de äldre och kunna samråda med både de äldre och med sin motpart i avtalet. I avtalet måste också anges att tjänsterna ska utföras i enlighet med gällande lagar, föreskrifter och riktlinjer. Regler måste finnas om hur tilläggstjänster ska utföras.

Stadsdelsnämnderna har ansvar för förvaltningen av avtalen. De ska göra uppföljningar av verksamhetens kvalitet och ha en löpande dialog med entreprenörerna etc. Även om detta inte är direkta nyheter för stadsdelsförvaltningarna är det av vikt att information och utbildning ges till personal som har det direkta ansvaret här för i stadsdelarna.

Stadsdelsnämndens pensionärsråd i Spånga – Tensta

Iris Johnsson

Bo Werner